

„Църковенъ Вѣстникъ“

азавна всѣки петѣкъ. Той има прѣвъ годината и три приложения — по 1 книга отъ 4 печатни коли за всѣко четирѣмѣсечие.

Годишната цѣна на „Църковенъ вѣстникъ“, заедно съ тритѣ приложения, за България 10 лева, а за странство 18 лева

Единъ брой 15 ст.

Абонаментътъ е годишенъ и всѣкога прѣдплатенъ.

Всѣчко, относено се до вѣстника, се изпраща до администрацията на „Църковенъ вѣстникъ“ въ г. София.

За обявления се плаща за първи пътъ по 20 ст. на редъ съ гармонидъ, за всѣко повторение по 15 ст.

Неплатени писма не се приематъ — ржкописи за седмичното издание не се повръщатъ.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Съдържание:

- Утѣшителни признаци на отрезване Г.
- Двѣ произведения на послѣдния търновски и трапезицки патриархъ Евтимий Хр. Ио. Поповъ.
- Мисли по Пастирското Богословие *Архимандритъ Неофитъ*
- Индиферетизъмъ и неговитѣ слѣдствия Асенъ Сокачевъ.
- Чудесното и неговата сжщностъ Х. В.
- Дописки отъ Казанлъкъ и отъ Кюстендилъ
- Църковна и обществена лѣтопись:
 - I. Вжтрѣшенъ отдѣлъ.
 - II. Външенъ отдѣлъ.
- Обявления.

Утѣшителни признаци на отрезвение.

Интересътъ, който възбуждатъ въ срѣдата на нашето общество устрояванитѣ на послѣдъкъ въ столицата и другадѣ сказки относително религиозно — нравственитѣ прѣдмети, е най добръ признакъ на отрезвение въ срѣдата на народа. Че такъвъ интересъ е вече достатъчно възбуденъ въ народната маса, най добръ свидѣтелствуватъ многолюднитѣ посѣщения, съ които се удостояватъ организиранитѣ по тоя поводъ сказки. Това явление не може да се счита за нѣщо случайно; то е изразъ на силната потребностъ, която осѣща народътъ ни отъ духовно-нравствена храна; то показва, че народната маса се е наситила вече на постоянно проповѣдванитѣ въ една значителна частъ отъ периодическия печатъ разни несъстоятелни теории и учения относително „новото устройство“ на обществото, чиято несъстоятелностъ се изрази най послѣ въ раздробяването до невѣроятностъ на тѣй наречената социалъ-демократическа партия у насъ. Постоянното дробение на тая партия, както и постояннитѣ караници между раздробенитѣ ѝ части показваха най нагледно несъстоятелността на проповѣданото отъ нея учение; а това именно помага най добръ отъ всѣкакви други срѣдства за свѣстяването на народната маса. И ето ние сме вече свидѣтели на тая жажда, която е възбу-

дена въ срѣдата на народната маса за здравето и спасително Христово учение.

Прѣдъ видъ, прочее, на този утѣшителенъ фактъ изисква се както по-често устрояване сказки отъ духовно — нравственъ характеръ, тѣй сжщо особенъ тактъ и умѣние при избора и излагане материала, който служи за прѣдметъ на тия сказки. Достоинството на всѣка сказка се заключава въ това, да възбуди въ слушателя интересъ къмъ възвишеното Христово учение; но, за постигане послѣдната цѣль, голѣмо значение има способността на сказчика да излага увлѣкателно прѣдмета, който той се е взелъ да популяризира и да го направи достойни на широката маса; а пъкъ самата способностъ на сказчика се намира въ голѣма зависимостъ отъ неговото обширно и обстоятелствено познаване прѣдмета. Повърхностното познаване прѣдмета, който сме се взели да популяризираме, твърдѣ често може да въведе слушателитѣ въ заблуждение, което никакъ не е желателно. Ето защо трѣбва да се избиратъ за сказки такива прѣдмети, които по своя характеръ сж достъпни на по голѣмата частъ слушатели; отвлеченитѣ религиозни въпроси могатъ да се развиватъ прѣдъ жаднитѣ за наука слушатели само отъ хора, които иматъ основателно богословско образование. Впрочемъ, по голѣмата частъ отъ евангелското учение се отличава по своята простота и достъпностъ, не само за по-развитата маса народна, но и за най простата; въ това именно и сѣстои достоинството на казаното учение и неговото прѣимущество прѣдъ всички други религиозни учения. Тая е причината, гдѣто отъ самото начало то било провъзвѣстено съ такъвъ усѣхъ отъ хора прости, каквито сж били апостолитѣ — първитѣ ученици и послѣдователи на Божествения Спасителъ.

Едноврѣменно съ устрояването сказкитѣ по религиозно — нравственитѣ прѣдмети трѣбва да се усили проповѣдането Христово учение въ храмоветѣ отъ църковно — служителитѣ. Трѣбва да си признаемъ, че отъ къмъ проповѣдничеството въ храмоветѣ ние, българитѣ, сме останали много надарѣ. За тѣзи наша назаднячество ние до сега се извинявахме съ това, че духовенството ни бѣше просто и необразовано; обаче това извинение губи постъпенно своята сила, защото не може да се отрича, че образованиятъ елементъ захваща вече да се засилва между духовенството ни, тѣй като ежегодно свършватъ младежи съ доста обширно богословско образование,

които се посвѣтватъ на духовното поприще. Ще ни се възрази, може би, че числото на образованитѣ млади свещеници е доста ограничено и че прѣобладаващото болшинство е още невѣжествено. Обаче това възражение си нѣма мѣстото, защото малцина сж измежду младитѣ интеллигентни свещеници, които редовно държатъ проповѣди при богослужението.

Въ срѣдата на нашето свещеничество се забѣлѣзва стремежъ за подобрене материалното положение на духовенството изобщо. Тоя стремежъ не може да се счита осхдителенъ, защото заедно съ материалното положение на паството и свещеникътъ трѣбва да бѣде доста прилично поставенъ материално, за да има възможностъ и врѣме да се прѣдаде съ по-голъмо присърдце на своето високо звание. Обаче не трѣбва да се забравя едно нѣщо, именно: да се пазимъ, за да не би въ стремежа си за материално обезпечение да паднемъ въ крайностъ и да забравимъ своето високо назначение въ обществото, да не би материалната страна да вземе върхъ надъ духовната; защото при такава една слабостъ, духовенството ни губи много прѣдъ очитѣ на своитѣ пасоми, които зорко слѣдятъ за поведението на свещеника и всѣкога сж готови да свалятъ върху му повече вина, отъ колкото той, може би, заслужва. Въ това отношение поведението на духовенството ни се слѣди не само отъ православното паство, но и отъ инославни кръгове въ отечеството ни, които иматъ интересъ да прѣдставятъ духовенството ни не само като невѣжествено, но и като прѣдадено повече на материални облаги, отъ колкото на прѣслѣдване възвишенитѣ цѣли, които има прѣдъ видъ учението на Спасителя. Поведението на духовенството се слѣди тѣй сжщо и отъ прѣдставителитѣ на модернитѣ антирелигиозни вѣяния, които взематъ поводъ и отъ най-малкитѣ слабости на нѣкои частни личности отъ духовенството, да го прѣдставятъ въ несполучливо положение прѣдъ паството и съ това косвено се стремятъ да оборватъ Христовото учение.

Не може да се отрича, че нѣкои интеллигентни свещеници у насъ много усърдно изпълняватъ своята проповѣдническа длъжностъ, като не се задоволяватъ само съ държенитѣ отъ тѣхъ проповѣди въ храмоветѣ, а държатъ публични сказки съ религиозно—нравствено съдържание и вънъ отъ храмоветѣ. Такива свещеници заслужватъ похвала за тѣзи си пастирска дѣйностъ. Обаче всичкитѣ ли свещеници сж малко—много богословско образование изпълняватъ пастирския си дългъ като проповѣдници и учители на народа въ пѣтя на неговото религиозно—нравствено усъвършенствование? На тоя въпросъ не може да се отговори въ положителна смисълъ: фактитѣ сж на лице и тѣ най-краснорѣчиво говорятъ противното. Длъжностъ се налага, прочее, на всѣки интеллигентенъ свещеникъ да обърне внимание върху себе си, да разшири своята проповѣдническа дѣйностъ, съ което ще се постави прѣдъ очитѣ на своитѣ пасоми на висотата, която отговаря ба неговия санъ. Не ще и дума, че съ своето добро поведение свещеникътъ сигурно придобива уважение на своитѣ пасоми, като въздѣйствува сжщеврѣменно и върху нравственото имъ усъвършенствование.

Обаче любовта и прѣдаността на пасомитѣ къмъ своя пастиръ най сигурно се спечелва тогава, когато той се старае съ своето живо слово да просвѣщава паството си въ духа на истинското Христово учение. Ние, българитѣ, не можемъ да се похвалимъ, че сме имали до сега особено много прочути проповѣдници на словото Божие; обаче и колкото малко сме ги имали до сега, тѣ сж живата си рѣчь сж придобили заслужена извѣстностъ и дълбоко уважение отъ страна на цѣлия български народъ и това тѣ дължатъ повече на своята проповѣдническа дѣйностъ, отъ колкото на другитѣ си общополезни дѣла. Нека прочее младото интеллигентно свещенство подражава споредъ силитѣ си примѣра на тия свѣтила на българската църква, съ което ще принесе неопѣнима заслуга на народа си, особено въ сегашнитѣ врѣмена, когато отвредъ България е наводнена съ всевъзможни противрелигиозни учения, както и съ такива, които не хармониратъ напълно съ учението на нашата православна църква.

За да може, обаче, свещеничеството у насъ да изпълнява съ по-голъмъ успѣхъ своята проповѣдническа мисия, то трѣбва по прилежно да слѣди нашата духовна литература, колкото осхждна и да бѣде тя; то трѣбва да прочита внимателно всичко, което се пише, не само относително религията и нейното голѣмо значение въ живота на човѣка и на обществата, но и всички съчинения, които полемизиратъ за и противъ религията, защото всѣки прѣдметъ, въ това число и религията, се опѣнява най добръ, когато слѣдимъ всичко, което обикновено се говори и пише за и противъ него. Единостраничното изучаване на кой да е прѣдметъ не може да помогне за неговото надлежно опѣнение. Ние твърдимъ даже, че за възрастния четецъ, който е вече успѣлъ да си сформира по-главнитѣ възгледи и убѣждения върху нѣщата, полезно е четенето не само такива съчинения, които иматъ за прѣдметъ да закрѣпятъ още повече неговитѣ възгледи и убѣждения, а и такива, които се стремятъ да ги разколебаятъ, защото само при това условие сформираниитѣ у човѣка възгледи и убѣждения могатъ да получатъ още по-голъмо закрѣпване, още по-голъма ясностъ и отчетливостъ.

Ние прѣпорѣчваме прилежното четение не само на интеллигентната частъ на нашето свещенство, но даже и на по-простата, която не е могла на врѣмето си да получи колко годѣ солидно богословско образование. Всѣкога е полезно да четемъ и да се учимъ; не е извинително да казваме, че сме вече съ прѣминала възраст и че слѣдователно кжсно е вече да се просвѣщаваме. Човѣкъ до гдѣто е живъ, трѣбва да се учи, като се въдушевява отъ идеята, че това той върши не толкова за себеси, колкото да бѣде полезенъ на ближнитѣ си. Това послѣдното пѣкъ най-много трѣбва да се приложи къмъ свещеника, който винаги трѣбва да помни, че живѣе не за себеси, а за своето паство, повѣрено на неговото попечение. Историята ни прѣдставя много примѣри отъ личности, които сж почнали кжсно своето образование и при все това сж достигнали твърдѣ зна-

чителни успѣхи въ това направление. Човѣкъ по природата си е такова същество, което може да се развива и съвършенствува интелектуално и нравствено при всичкитѣ възрасти и при всички условия на живота, стига само да има добрата воля и разположение къмъ това

И тъй, жетвата е изобилна; изискватъ се прочее „дѣлатели“, въдушевени отъ искрено желание да помогнатъ на ближния си съ своето живо слово, готови всекога да настанятъ и укрѣпятъ цѣлостта въ пѣтя на Евангелското учение именно сега, когато всевъзможнитѣ разпространители на антирелигиозни идеи се стараятъ по всевъзможни начини да разврашатъ непросвѣтенитѣ народни маси.

Г.

Двѣ произведения на послѣдния търновски и трапезицки патриархъ Евтимия.

(Продължение отъ брой 6.)

Другата задача на патр. Евтимия била да посочи на единъ неустрашимъ борецъ за православно учение. Еретичеството (богомилството), развило се въ България още прѣвъ първото българско царство, особено тревожело страната въ XIV в. Съ него се борилъ учителятъ на патр. Евтимия, прѣподобни Теодосий Търновски, съ него водилъ борба и п. Евтимий. Прѣвъ негово врѣме еретичитѣ особено се нахвърляли върху иконопочитанието.¹⁰⁾ Въ Житието на прѣподобни Илариона Мъгленски патр. Евтимий оборилъ догматическото учение на еретичитѣ;¹¹⁾ а съ Похвалното слово на св. Ивана Полиотски той разкрива православно учение за иконопочитанието и оборва учението на иконоборцитѣ. Като прѣдстави въ една достъпна за народа форма православно учение за иконопочитанието и лъжливостта на еретическитѣ учения за сѣщото, той подбужда цѣлостта си да води борба съ послѣднитѣ, като има за примѣръ св. Ивана, който се подвизавалъ съ добъръ подвигъ, не се уплашилъ отъ царскитѣ заканвания, отъ лъстѣта на ласкателитѣ, отъ клеветницитѣ, не билъ побѣденъ отъ лъстни дарове, не падналъ духомъ въ изкушенията, не продалъ вѣрата, не се уловилъ въ мръжата на врага на истината, не ослабнала твърдата му воля, прибавялъ ревностъ къмъ ревностъ и смѣлость къмъ смѣлость, усърдствувалъ за вѣрата, подигналъ борба за църквата, не се облѣнилъ за истината, не ослабнала душата му, не се уплашилъ умътъ му, но билъ цѣлъ непрѣклоненъ по душа, цѣлъ готовъ да излѣе кръвта си за Христовата истина . . .¹²⁾

България, израсла подъ културното влияние на Византия, рано усвоила отрицателнитѣ страни на византийския животъ. Служенето на личнитѣ интереси и угодничеството прѣвъ силнитѣ на деня — обикновени явления въ Византия, проникнали и въ срѣдата на бъл-

гарската висша класа. Доблестта да се каже истината въ очитѣ на силнитѣ на деня била рѣдкостъ; не били рѣдки случаитѣ, когато изпълнението на дълга се поставяло въ зависимостъ отъ личнитѣ облаги, които можели да произтекатъ отъ него. Не било чисто отъ тази зараза и висшето ни духовенство, както това добръ се види отъ „Бесѣдитѣ“ на Козма презвитера противъ богомилитѣ.¹³⁾ Даже единъ български патриархъ (Иоакимъ III) билъ подозрѣнъ въ измѣна на отечеството и хвърленъ по царска заповѣдъ отъ една изъ крѣпостнитѣ търновски скали.¹⁴⁾ Потворството било умразно на обичаята да казва истината Евтимия. Той не се стѣснява да помѣсти въ житието на св. Ивана Рилски писмото на послѣдния до царь Петра, въ което се казва: „Ние живѣемъ за Христа, а смъртта ни е печалба. Такива нѣща (т. е. златото) сѣ потрѣбни за държавата ти. Обаче ти, който носишъ диадема, не трѣбва да се наслаждавашъ отъ него (богатство). . . . то трѣбва да се употребява за оржие и войската, а най-много за бѣднитѣ, голитѣ и бездомнитѣ, а не за свое удоволствие. Затова. . . . бжди щедръ. . . . не се облѣгай на несправедливостта и не желай грабежъ. Бжди кроткъ и тихъ, и лесводостъпенъ, като обръщашъ очитѣ си къмъ всички. Маслото на милосърдието ти да се излива върху всички. . . . Бѣднитѣ да излизатъ радостни изъ твоя палатъ. . . . Твоята багряница да блѣсти съ свѣтлината на добродѣлитѣ. . . .“¹⁵⁾ Като посочилъ съ това писмо длъжноститѣ на единъ мѣдъръ и християнски царь, патр. Евтимий прѣдставилъ пѣкъ, въ лицето на св. Ивана Полиотски, отношението на истинския пастирь къмъ силнитѣ на деня, когато трѣбва да се защищава истината. Добриятъ пастирь не се плаши нито отъ царски заканвания, нито отъ мъки, нито отъ клевети, нито отъ интриганти; не се поддава на обѣщания за подарѣци и слава, не продава вѣрата си, не пада духомъ, бива смѣлъ и готовъ да се пожертвува за истината.¹⁶⁾ Св. Иванъ „съсипа съ словото си, като съпрацва, еретическитѣ пѣлкове, избличи нечестуващия царь. И ние виждаме, се провиква патр. Евтимий, мѣжъ смѣлъ, душа въоръжена съ божествена сила! Не се уплаши нито отъ царскитѣ заканвания, нито отъ мъки, но смѣло, като застава прѣвъ мѣчителя, обори цѣлото му нечестиво учение. . . . Ако питашъ, трѣбва да изслушашъ; ако ли заповѣдвашъ, защо питашъ и не вършишъ, което искашъ? Азъ нѣма да скрия истината, но съ високъ гласъ ще я изповѣдамъ.“¹⁷⁾

Друга, не отбѣлзана отъ патр. Евтимия, задача, която той ималъ да постигне съ словото, е обща съ онази въ повечето му произведения, а именно да прослави могъществото на България прѣвъ врѣмето на Асѣневци. Съ това той иска да разпали патриотизма у българитѣ, да подигне духа имъ, да ги подвизи на такива славни подвизи срѣщу турцитѣ, съ каквито подвизи се прославили тѣхнитѣ прѣдѣди прѣвъ врѣмето на Асѣневци.

Ако разгледваме Словото отъ страна на изящество на рѣчьта, то трѣбва да прочетемъ изцѣло особено *всѣмъ*

13) Вж. Хр. Поповъ, Евтимий, 4—5

14) Иречекъ, Исторія Болгарь, Одеса, 1878, стр. 376, 510

15) Вж. Хр. Поповъ, Евтимий etc. 139—140.

16) Вж. Словото у Калужняцки, 198—199

17) *ibid.* 189—192, 199.

10) Вж. Хр. Поповъ, Евтимий, etc. 82 и слѣд.

11) *ibid.* 163 и слѣд.

12) Вж. Калужняцки, 198—199

лението и заключението; ако ли исгаме да се запознаемъ съ догматическото учение на патриарха Евтимия за св. Троица и иконопочитанъето, трѣбва да спремъ вниманието си върху изложението. Въ него ще намѣримъ и материали за нашата история. — прослава на Асѣнвци. Ние ще приведемъ тука изцѣло *встѣпленieto и заключението*, тъй като тѣ сж интересни, не само по изяществуто на рѣчта, но и по пастирскитѣ наставления на п. Евтимия, по проява на прѣдаността му къмъ православната църква, и по милението му възмъ отечеството.

„Както добръ очисилата се и съ божествено желание разгорѣла се душа, казва въ встѣпленieto п. Евтимий, обрѣща умното си око къмъ Бога и Му се прѣдава всецѣло и не се лишава отъ благи надежди, но като високпаренъ орелъ съзерцава чиститѣ слнчезви лъчи и бързо и неуклонно гледа свѣтлината, тъй и онзи, който остави всичко земно, осиява се съ свѣтлина и гледа чистата божествена свѣтлина. Така и онѣзи, които сж още на земята въ плѣтъ, като се издигнатъ надъ земното и се осияятъ съ божествена свѣтлина, озаряватъ всичко годъ слнцето и привеждатъ всички твари къмъ благоразумие съ добродѣтелни дѣла по-ясно, откогато съ трѣби. Поради това тѣ казватъ пророчества и говорятъ нови езици, извѣстиятъ бждещето свѣтло; поради това тѣ изгонватъ лукави духове и правятъ чудеса, изцѣряватъ болви. Надъ тѣхъ се изпълватъ думитѣ: „Който вѣрва въ мене, дѣлата, които Азъ правя, и той ще направи и по-вече ще направи. Тѣ приематъ, говорятъ и дѣйствуватъ отъ Духа Светаго. Тѣ прѣзиратъ всичко земно — и отечество, и роднини, и своето тѣло. Едни прѣтърпѣватъ мъки за Христа и така доблестно се подвизаватъ, че до край сломяватъ вражеската сила, а други избиратъ злостраданията и постничеството, и съ въздържание и бдѣния и колѣнопрѣклонения изморяватъ тѣлото си и така просиягатъ съ добри дѣла, че и ангелитѣ почудватъ съ живота си и сж като звѣздитѣ на небето, които свѣтятъ на свѣта. Тѣхъ Спасителтъ нарѣкълъ *солъ и свѣтлина*, защото осоляватъ и съвсѣмъ оздравяватъ всичко смраднo и гвилo страстно мѣдруване, и защото прѣзъ врѣме на тъмнината на еретичеството и злословнитѣ учения обрѣщатъ заблудилитѣ се къмъ истинско благоразумие и ги утвърдяватъ чрѣзъ свѣтлината на добродѣлитѣ си въ здраво и благочестиво учение. Така се утвърдиха благочестивитѣ догмати; така се почна църковното украшение; така стана съвсѣмъ ясна вѣрата въ Бога; така се прѣмахнаха нечиститѣ ереси; така се потыка злословието; така се разцвѣтѣ благочестието; така съвсѣмъ се позна благочестивото учение, и всички ясно видѣха Божиата слава, и съ слава се изпълни цѣлата Божия земя, и се проповѣдва навсѣкъдѣ поклонението на Троица, и се разпространи навсѣкъдѣ православната вѣра. Но тъй като добродѣтелта не може да се изкаже до край съ думи, а азъ трѣбва да пристѣпя къмъ онова, което ме е побудило да говоря сега и да явя добродѣлитѣ на мъжа. И никой да не ме осѣжда за смѣлостта ми; азъ не се надѣвамъ на себе, но на благодатта, която прѣбива въ прѣподобия, а също призовавамъ и вашитѣ молитви, които ме принудихте къмъ това дѣло, за да ми помогнете да мога да свърша до край почнатото дѣло. Вѣрвамъ прочее, че овази радостнотворна душа ще ми помогне и ще приеме благосклонно, като добросърдеченъ

баща, като еднoправенъ на апостолитѣ, като архиерей, принесения му отъ усърдие ларъ на своя слуга и братъ. Но посѣти ни сега и самъ, блажене Иване, и зарадвай ни, защото ще говоря за тебе, и украси, като поливотския, и нашия прѣстолъ и вдѣхни у насъ духовна благодать и развържи устата ни, щото да те възхвалимъ както трѣбва. Но кой може да изкаже съ думи неговитѣ дѣяния и добродѣтели? Той не само рѣководи добръ поливотското стадо, но и съвсѣмъ съсипа съ словото си като съ пращца, еретическитѣ полкове, и изобличи нечестивия царъ и се върна неврѣдимъ при стадото си. И ние виждаме мъжъ смѣлъ, душа вѣржана съ божествена сила! Той не се уплаши нито отъ парскитѣ закования, нито отъ мъки, но смѣло като застава прѣдъ мѣчителя, обори цѣлото му нечестиво учение. Какъ да възхвалимъ тогавашнитѣ му съзрѣби, борбата му за Църквата, грижитѣ му за стадото, борбата му съ еретичитѣ, трудоветѣ му за православната вѣра, подвизитѣ за догматитѣ? Ако ли, когато нѣкои се борятъ на площада, се чудимъ на оногo и, който е надвилъ, и разказваме за него на мнозина съ ошудване, то не трѣбва ли толкозъ повече да се чудимъ на този доблестенъ страдалецъ, който побѣди не одного, не двамина, но хиляди еретици и полкове? И по чудно е това, че прѣмахна не само еретичитѣ, но и кознитѣ на невидимитѣ врагове. Тѣ, като съвсѣмъ свалени отъ небето и бидейки намѣсто въ свѣтлина, въ тъмнина, постоянно обикалятъ, като неукротими звѣрове, цѣлата вселена и тикатъ въ бездната онѣзи люде, които слушатъ съвѣтитѣ имъ. Тѣй щото, който посрами бѣговскитѣ слуги, посрамва бѣсоветѣ а който посрами бѣсоветѣ, посрамва и слугитѣ имъ, и срамътъ е общъ за двѣтѣ страни, както и който се подвизава въ благочестието има общо веселие съ ангелитѣ. Затуй и ангелитѣ, като извѣстиха за общото на двата (мира — ангелския и човѣшкия) веселие — за Христовето рождение, пѣха: „Слава въ вышнихъ Богу и на земли миръ.“ И Давидъ приканва небето и земята къмъ едно веселие, като казва: „Да се веселятъ небесата и да се радва земята“, — небеса нарѣче ангелитѣ, а земя — живущитѣ на нея човѣци. Добръ е прочее и ние да направимъ общо това тържество и блаженния Ивана да имаме помежду си и съ споменатъ за него да просвѣтимъ душата си и да я нахранимъ съ неизтощима храна. Азъ, прочее, ако почна да описвамъ подробно отечеството, рода, родителитѣ и живота му, много ще бжде дълго словото ми. Що се отнася до родителитѣ му, както и това, какъ билъ възпитаванъ, какъ отъ малкъ изучавалъ Божественото писание, какъ ималъ винаги страхъ Божий, какъ надминавалъ другаритѣ си слученици, какъ билъ обичанъ, това ще оставя да го разкажатъ други, както и на онѣзи, които по-прѣди се потрудили да пишатъ за това. Азъ ще разкажа само за добродѣлитѣ и доблестнитѣ дѣла на този мъжъ къмъ противницитѣ.“

(Слѣдва).

Мисли по Пастирското Бгословие.

5. Пастирството — особно служение въ църквата и обществото. Това е най-важното, което бждащиятъ, или

настоящиятъ пастиръ, на християнската църква трѣбва дълбоко да съзнава, за да може запази пастирския си авторитетъ. Цѣло едно християнско инославно общество (лютеранското) отрича *особността* на пастирското служение. Разбира се, че и то се основава върху извѣстни текстове отъ Св. Писание, прѣимущественно Новозавѣтното — често пѣти, обаче, криво разбирали, или криво тълкували. Лютеранството отрича *пастирското пълномощие* въ църквата и едва ли не въздига въ свещенство всѣки изобщо християнинъ. Особно наблѣга то на едно изрѣчение — текстъ отъ първото писмо на Апостолъ Петра (ст. 9) въ противовѣсъ на цѣлото му съдържание и провъзгласява християнитѣ въ *царско* свещенство, като задѣлжава всѣкиго да *създава ближния си*.

Че всѣки християнинъ е длъженъ да създава ближния си въ доброто — това е истина. Ала да се низлага особността на пастирското служение на степенъ равна съ онова на всѣки християнинъ е въ разрѣзъ съ цѣлото Откровение и съ самото дѣло за нравственното възраждане на човѣчеството. Кой би се осмѣлилъ, съзнавайки себе си пълень съ собствени грѣхове, да се залови за нравственото възраждане на ближнитѣ си? Да се посвѣти на духовно служене и създаване на ближнитѣ си, може само тогава, когато този служителъ е увѣренъ, че той отива да върши това не отъ себе си, а по *пълномощие* отъ църквата. Безъ това пълномощие, безъ особената помощ на благодатъта Божия, той не може да се рѣши да работи и въздѣйствува за духовно-нравственното възраждане на другитѣ. Ето защо и успѣхътъ на пастирското служение въ църквата и обществото произтича изключително отъ обстоятелството, че това служение е надарено съ особни пълномощия. Самъ по себе пастирътъ е *нищо*. Пълномощието и благодатната сила въ дара на свещенството го правятъ *всичко*. Знаменитиятъ архипастиръ и учителъ апостолъ Павелъ именно въ това отношение считалъ себе си *нищо*, а *всичко* за което той се трудилъ извършила благодатъта Божия и благодатъта, именно, на особното му посланичество.

Пастирското служение се заключава прѣимущественно въ туй, да се въздѣйствува и повлияе, щото *впращатъ да се съблекатъ отъ вѣтия човѣкъ, който тѣмъ въ прѣлѣститѣ на похотѣта и да се облекатъ въ новия, — създадения по Бога въ праведностъ и святостъ на истината* (Еф. IV 22—23); да се възродятъ, да замѣнятъ каменното сърдце съ плѣтно; да се прѣродятъ въ новъ духъ и нова тварь. Защото, *който е въ Христа, той е нова тварь* (2 Кор. V 17). Ето това възраждане въ Христа е достижимо чрѣзъ посланическото служение на пастиря, при помощта на съдѣйстващата благодатъ Божия. Ала за тая работа той може да се залови само съ пълномощие отъ църквата. Безъ това благодатно посолство той не може се рѣши да се докосне до вътрѣшния миръ на ближния си. *Защото какъ ще проповѣдва, ако не бѣде пратенъ за това?* (Рим. X, 15). Какъ ще се рѣши да възражда и изцѣлява другитѣ, ако не съзнава, че е проводникъ на възраждащата и всевъзцѣляваща благодатна сила Божия?

Пастирството като особно служение ясно се начертава отъ божествения Пастиреначалникъ и още по-ясно се опредѣля още въ първоначалното устройство на

християнската църква. Както се знае, почти всичкитѣ членове на първата християнска община сж биле въ висша степенъ на благодатно настроение. То достигало дори до получаване висши божествени дарове: пророчество, езиковане и пр.; но пастирството все пакъ се явило необходимо. И ние виждаме, че църквата — ръководена тогава още отъ апостолитѣ — избирала изъ помежду си най-ревностнитѣ членове и имъ давала особни пълномощия да *пасатъ — изрката* (Дѣян. XX, 28), т. е. обличала ги съ благодатната сила на свещенството, за да иматъ право на духовни възродители и ръководители на нравствения животъ. Облѣченитѣ по тоя начинъ съ благодатъта на свещенството могли, отъ името на Източника на благодатъта и отъ името на църквата, която ги пращала, да въздѣйствуватъ и да низвождатъ надъ новитѣ твари — християнитѣ — възродителната сила на Божието слово. Тѣ, по право, могли да се докосватъ до вътрѣшния миръ на християнитѣ, да го подновяватъ и освѣщаватъ посрѣдствомъ богодарованитѣ срѣдства — тайнствата и богослужението. По тоя начинъ пастирското служение въ обществото е служение на благодатно, духовно и нравственно възраждане. Нему специално е поръчено да подготвява безспирно това възраждане и да го води къмъ съвършенството. Това то трѣбва да върши съ проповѣдатѣ и поученията си и да го закрѣпва съ примѣра на живота си. И послѣдната заповѣдь на Спасителя къмъ апостолитѣ казва: *идете научете всичкитѣ народи, крацавайте ги въ името на Отца и Сина и Св. Духа и ги научете да пазятъ всичко, каквото ви заповѣдахъ.* (Мат. 28, 19-20).

Ала за постигането на тая цѣль, или за изпълнението на тая заповѣдь, е потребно прѣди всичко особно влияние. За да се има това влияние, потребно е вътрѣшно знание — на сърдцата, знание на духа и съвѣстѣта. Но да се проникне въ съвѣстѣта и сърдцето на ближния посредствомъ обикновеното и учване на характера, е невъзможно. Защото, *кто бо вѣсть яже въ човѣкитѣ, точию духъ човѣка, живущий въ немъ?* Туй е потребно особно чувство на дълбоко състрадание и жива любовъ, съ които може да се проникне и узнае вътрѣшниятъ животъ на другитѣ. Потрѣбна е самоотвержена любовъ, възгрѣвана отъ дара на свещенството, чрѣзъ което може да се влияе и въздѣйствува надъ тѣхъ. За другитѣ обществени дѣатели това условие — за прѣуспѣването на служението имъ — не е необходимо. Защото тѣхното служение е повече вънкашно, формално. Но за пастиря най-главното и най-необходимото условие за успѣха на дѣлото му състои въ духовното отождествяване себе си съ другитѣ — въ распространяване своята съвѣсть на всичкото паство; — въ вътрѣшно прѣживяване на оная борба, прѣзъ която трѣбва да минатъ повѣренитѣ нему души къмъ вътрѣшното възраждане и духовното съвършенство. Тѣй че пастирското служение е актъ повечето вътрѣшенъ, отколкото формаленъ. Пастирътъ най-вече това трѣбва да помни. *Царството Божие е вътрѣ въ васъ* — казва Спасителътъ. Дѣлото на духовния пастиръ е да урѣжда това царство споредъ евангелския законъ. Неговото външно служение, съ всичкитѣ му формалности, трѣбва да бѣде устремено къмъ вътрѣшния миръ на пасомитѣ, къмъ мира на царството Божие въ насъ. Тукъ — тѣй да се каже — външното гинаги трѣбва да излиза изъ вътрѣшното и

къмъ вътрѣшното да се стреми. Това е собствено и особността на пастирското служение. То е отръдено да възроди, да реформира вътрѣшния животъ на хората по законитѣ на Божията правда и любовъ. Заради туй то е надарено съ особни пълномощия отъ църквата и съ особенъ даръ — съ *благодатта на свещенството*.

6. Учрѣдяването на пастирското служение въ Вѣтхия Завѣтъ. Въ дълбокиѣ врѣмена на древността, пастирството, като особно служение въ народа не съществувало. Не е имало нужда и отъ храмъ въ сегашния смисъл на думата. Тогава църквата се ограничавала въ кръга на семейството.

Вѣтхо-Завѣтнитѣ патриарси, заемали мѣстото на пастиритѣ, извършвали религиозни обичаи, отправявали извѣстно богослужение и благославяли членовѣтѣ на своитѣ семейства. Спомѣнува се въ книгата Битие XIV 18 19, че Мелхиседекъ царь салимски билъ свещеникъ на Бога вишнаго. Той срѣщналъ Авраама, когато се връщалъ отъ поражението на царегѣ, и, кланяйки му се, го благословилъ. Апостолъ Павелъ като изяснява това обстоятелство, казва, че Мелхиседекъ прѣдвидилъ и се поклонилъ на бъдация Велики Архидерей, който ще произлѣзе отъ сѣмето Авраамово. *Еще бо во чреслъхъ отишхъ близъ егда встрѣте его Мелхиседекъ* (Евр. VII, 10). Но и въ врѣмето на Авраама пастирството, като особенъ институтъ, за отправление даже на обществено богослужение, не съществувало. Едва слѣдъ освобождението на евреитѣ отъ гнѣта на египтянитѣ се явила вече нуждата отъ свещенството. Духовниятъ животъ на израилтянитѣ билъ достатъчно покваренъ, а пъкъ тоя народъ е билъ прѣдопрѣделенъ да даде по плъкъ — Спасителя на човѣчеството. Затова и Промислителтъ, който Самъ е уцѣлвалъ тоя народъ, заповѣдалъ на Моисея да опрѣдѣли едно отъ дванайсетѣхъ колѣна Израилеви — Левиеното — за особено служение при Скинията. Най напѣрѣдъ за това сж вземени Аронъ и синоветѣ му. Извършило се особезъ обрядъ „помазания“, слѣдъ които тѣ получили право „свещенствовати“. *И да возмещи отъ елга помазания и да возлѣдше на глазу его (Арона) и помазши его . . . и осветити я свещенствозвати мнѣ* (Исход. XXIX, 7, 30). (Левит. 8, 12). По тоя начинъ се явило Вѣтхо-завѣтното свещенство, съ „особени пълномощия“, да служи при Скинията.

Нравствено—религиозното състояние на Израилъ, което вече клонѣло къмъ грубото идолопоклонство, потрѣбвало необходимостта отъ особеното служение на свещенството. Неговата задача се заключавала въ духовното възраждане на избрания народъ, като го научава въ вѣрата и изпълнение заповѣдитѣ на истинския Богъ. Ала тогавашното служение се е ограничавало по-вечето пѣти въ прѣнасяние жертви и служене при Скинията. Слѣдъ врѣме, както се вижда отъ Писанието, пастирското настроение на вѣтхо-завѣтното свещенстводотолкова отслабнало, че почти забравило своя висши дългъ. Разбира се, че е имало и добри пастири, пълни съ любовъ и ревностъ къмъ Бога, които оплаквали духовно—нравственото падание на народа си. Но вижда се, че болшенството отъ тѣхъ угаждали по-вече на себе си, отколкото на своето обществено служение, та станало нужда да имъ се правятъ сграшни угрози за гдѣто сж измѣнили на Божие дѣло. Пророкъ Иезикиилъ —

както ще видимъ по-нататкъ—е билъ избранъ да произнесе угрозата (XXXIV).

Архимандритъ Неофитъ.

Индиферентизмътъ и неговитѣ слѣдствия.

Въ днешно врѣме нѣкои, даже можемъ да кажемъ, голѣма частъ отъ обществото, сж навикнали по едни или други причини да гледатъ на религиозния, политическия, економическия, моралния и изобщо всички тѣзи фактори, които съставляватъ културата на единъ народъ, като на нѣща, казваме, които сж безразлични. Отъ тукъ ние забѣлзваме, че у душата на извѣстна частъ отъ обществото се явява туй нѣщо, което ние наричаме съ думитѣ: състояние на индиферентизмъ. Този именно фактъ ни кара малко по-трезво, по-философски да се отнесемъ къмъ туй явленіе въ живота на обществото, което не е нищо друго освѣнъ язва за душата на човѣка. Туй неотраднo явление е сходно съ онуй осждимо нѣщо, забѣлзвано въ живота на всѣко едно общество, което има за свои водители хора, не толкось просвѣтени и съ направленъ мирогледъ, та, казваме, туй явление е сходно съ онуй нѣщо, което се нарича апатичность. Между многото области на науката има цѣла една областъ, въ която се разглеждатъ различни възникващи въпроси, които интересуватъ всѣки единъ, който търси истината, и който желае доброто на своя ближень. Тази областъ се нарича философия. Бзъ да се впускаме да излагаме основитѣ проблеми на философското познание, ние щъ се постарамъ да покажемъ, какъ гледа философията на туй нѣщо, наблюдавано въ живота на народа, като се основава самата тя на експерименталната, опитната психология и логическия законъ. Отъ философско гледище индиферентизмътъ не прѣдставява отъ себе си нищо друго освѣнъ аномално състояние на нашата психика, което се прѣдизвиква отъ различни обстоятелства, при които се развива душевниятъ животъ на човѣка. Той, индиферентизмътъ, е таквазъ душевна болестъ, която кара човѣка да се отнася равнодушно къмъ всяко туй, което има жизнено значение за човѣшкото общество. Туй състояние, което се забѣлзва въ живота на човѣка, не прѣстава да се проявява въ форма на отвращение отъ вѣрата, религиозния моралъ, политиката, културата, науката и изобщо всички тѣзи нѣща, които иматъ възвишено и възпитателно значение за човѣшката личностъ. Тази болестъ нанася ударъ на цѣлата психика на човѣка, като парализира всичкитѣ му добри намѣрения и идейни стремежи. Индиферентното състояние на психиката на човѣшката личностъ е прѣдшественникъ на духа на невѣриято, или отрицанието на реалната истина, всичко свето за човѣка, и на тѣзи нѣща, които носятъ жизнено значение въ себе и за душата на човѣчеството, което се нуждае отъ нравствени идеали, които да могатъ да дадатъ истински смисълъ на неговия животъ. Таквозъ психическо състояние на индиферентизмъ, на което се подхвърля душата на човѣка прѣзъ неговия земенъ животъ, прѣмахва всички идеални подтици и лишава човѣшката личностъ отъ възможность да се бори съ злото и да проявява любовъ къмъ своя

ближенъ. Индиферентизмътъ съ своето появяване въ човѣка е таквазъ противодѣйствующа сила на проявлението на всичкитѣ чувства, пробудени въ човѣшката душа отъ едни или други причини, че прѣтѣпява религиозния, интелектуалния, моралния и т. н. импулси, т. е. всичко туй, безъ което истинно-човѣшкиятъ прогресъ не щѣше да съществува по лицето на земята. Индиферентизмътъ, обзема ли веднѣжъ душата на човѣка, задушва най-святитѣ мисли и искритѣ отъ доброто. Той прѣдава на изчезване всички сили, нужни въ живота на човѣка за борбата му съ зло. Веднажъ появи ли се туй аномално душевно състояние у човѣка, то става вече признакъ на духовна убитостъ, отпадналостъ. Една отъ главнитѣ отблъсквателни сили, които прѣмахватъ у човѣка въодушевление, е туй индиферентно психическо състояние. Тѣзи нѣща, които възпламеняватъ въ душата ни чувството за развитието на нашия интелектуаленъ и нравственъ животъ се прѣмахва отъ появяването на тази душевна аномалностъ.

Тукъ може да изникне въпросъ, кои сж причинитѣ, които придизвикватъ у насъ туй душевно състояние? Отъ опитъ и наблюдение се знае, че факторитѣ, които придизвикватъ туй явление въ нашата психика, сж различни. Недостатъчната начетеностъ служи за проявленieto у насъ на туй душевно състояние. Освѣнъ туй въ срѣдата на нашего общество се появяватъ книги съ различно съдържание, и както учащата се младежъ, тѣй и възрастнитѣ обществени членове сезалаватъ да ги четатъ безразборно и безъ всѣка ориентировка. При туй, забѣлѣзва се, че въ гимназиалнитѣ български училища се назначаватъ учители, които, като излѣзватъ на учителската катедра, показватъ, че тѣхнитѣ образователни и възпитателни идеали не се намиратъ въ съгласие съ общитѣ културни начала. Тѣ, учителитѣ, излизатъ или съ повърхностни познания, или съ своето мировъзрѣние, което отъ здравия разумъ се счита за несъстоятелно, прѣчатъ на истинското умствено образование на учащата се младежъ, която очаква отъ своитѣ учители здрави принципи и научни познания. Съ прискрѣбле ние констатираме, че въ лице на учителитѣ виждаме най-голѣмитѣ възбудители на индиферентизма у възпитаницитѣ, които се готвятъ за обществени членове. Днесъ, когато България прѣживѣва критически моменти; когато всички трѣбва да иматъ такъвъ дисциплинаренъ умъ, щото да могатъ да гледатъ на събитията, които се разиграватъ въ нашия общественъ животъ по-хладнокрѣвно; когато се изискватъ подготвени обществени единици, които трѣбва да работятъ за доброто на народа ни; днесъ, казваме, ще се намѣрятъ учители въ българскитѣ гимназиални училища, които отъ учителската катедра да прѣскаатъ въ срѣдцата на своитѣ възпитаници сѣме не на друго нѣщо, а на индиферентизмъ, като сж увѣрени просвѣтителитѣ на тѣзи, които сж бѣдещи обществени членове, че тѣ отъ по-сетнѣ ще се провъзгласяатъ за безбожници и най-вѣрнитѣ противници на религиознитѣ истини. Учителитѣ-социалисти, щомъ постъпватъ въ училището, си тургатъ за цѣль да развалятъ туй, което е продуктъ отъ домашното възпитание на ученика, и въ сжщото врѣме да развиватъ индиферентизмъ, който е губителъ, тѣй да кажемъ, на всичко възвишено за живота на човѣчеството, и който е прѣдшественикъ на безбожническото вѣяние въ душата на обществения членъ. Щомъ се появи въ душата на тѣхния възпитаникъ индиферентизмътъ, учителитѣ се стараятъ да дадатъ възмож-

ностъ, тѣй да кажемъ, на него да пустне своитѣ корени. Фактитѣ, които се забѣлѣзватъ, както въ частния, тѣй и въ обществения, животъ показватъ, че извѣстна частъ отъ народа, неподготвена разумно да гледа на текущитѣ нѣща въ жибота, започва вече да проявява индиферентизмъ. На редъ съ тѣзи нѣща трѣбва да покажемъ, че и пропагандитѣ, които ние виждаме въ нашето отечество да съществуваатъ, служатъ за причина на проявлението въ душата на човѣка индиферентизмъ. Католичеството и протестанството винаги докарватъ душата на тогози, който изповѣдва Православна Християнска вѣра, до таквозъ състояние, въ което той като се намира, мисли, че нищо не трѣбва да го вълнува, интересува и прѣдизвиква за обществена работа. Отъ тукъ, естествено слѣдва да зададемъ въпроса, какви ще бѣдатъ резултатитѣ отъ туй аномално психично явление. Отговорътъ на този въпросъ не е твърдѣ мѣченъ. Обвезиятъ отъ туй душевно състояние никогашъ не може критически да се отнася къмъ всичко туй, което прѣдставлява отъ себе си материалъ за образуването на мировъзрѣние, което е необходимо за тогози, който иска да има истинско човѣшко достоинство. Човѣкъ, обладанъ отъ индиферентизма, не може разумно да се отнася къмъ своитѣ ближни. Индиферентното състояние служи за прѣпятствие на проявлението алтруистическитѣ чувства. Страдающата любовъ на тогози, въ когото съществува таквозъ душевно състояние, което го кара безразлично да се отнася къмъ нѣщата, тя, страдающата, любовъ се задушва. Човѣкъ съ своето безразлично отнасяне къмъ въпроситѣ въ обществения животъ ще повлияе злѣ върху живота на своитѣ ближни и възможно е, щото и тѣ (ближнитѣ) да се заразятъ отъ тази болестъ. Освѣнъ туй въ критически минути на обществения животъ заразииятъ отъ тази душевна болестъ не ще може никогашъ по-трезво да се отнесе и да види, какво опасно значение иматъ събитията както за неговия частенъ животъ, тѣй и за живота на народа. Универсалното стремление, потикъ къмъ любовта, която трѣбва да се проявява по отношение къмъ нашитѣ ближни, като че ли губи своята животворяща сила тогасъ, когато се появи индиферентното състояние въ човѣка. При тази болѣсть (индиферентизма) като че ли прѣставатъ да се развиватъ интелектуалното, религиозното и моралното чувство, и въ сжщото врѣме прѣставатъ да бѣдатъ импулсъ въ живота на човѣка. Всички идеали, дадени на човѣчеството за постигание, губятъ значението си за този човѣкъ, който е обхванатъ отъ туй състояние на безразличие. Съ една рѣчь казано, туй, което е съдържание на човѣшкото достоинство и което има истинско жазнено значение за цѣлото човѣчество, се отстранява до тогасъ, до когато въ човѣка не се възвърне нормалното състояние на неговия духъ.

Къмъ Васъ, просвѣтителни и носители на образователнитѣ и възпитателнитѣ идеи за човѣчеството се обръщаме щото, като се проникнете отъ мисълта, че е необходимо да се разбере сжщната на туй гибелно явление, индиферентизма въ живота на човѣка, резултатитѣ отъ туй нѣщо, да промѣните, ако до сега не сте промѣнили, направлението на туй гибелно състояние на човѣшката душа, и слѣдъ туй да вкарате тази частъ отъ човѣчеството, която не е просвѣтена по причина казаното явление, въ пхтя на истината, правдата и всичко изобщо идеално, та по такъвъ начинъ да изгълните своя истинно-човѣшки дългъ.

Астѣнъ Сокачевъ.

Чудесното и неговата сжщностъ.

(Отъ проф. С. Асколдовъ).

Въпросътъ, по какъвъ начинъ става онова наддѣляване на низшитѣ природни сили, което трѣбва да се мисли въ чудото, въ конкретна фочма, разбира се, не е разрѣшимъ. Ние никога не можемъ да си прѣдставимъ самото дѣйствие на висшитѣ сили, защото сжщността и природата на тѣзи сили за насъ е недостъпна. Онога, което ни се прѣдставя чудесно, е винаги краенъ резултатътъ на висшата намѣса — и онази верига причинни връзки, която довежда до този резултатъ, остава за съзерцателитѣ на чудото всѣкога укрита. Може само да се утвърждава, че влиянието на тѣзи сжщества, които се явяватъ виновници на прѣдполагаемитѣ чудеса, състои всѣкога въ измѣнение природата на низшето битие, — измѣнение прилично на онога, което ние сами произвеждаме чрѣзъ нашитѣ актове на волята. Ако вдигането на ръката е дѣйствително нашъ актъ, зависимъ отъ нашата воля, очевидно е, че този актъ прѣдполага нѣкое измѣнение на нашата воля чрѣзъ природата на овѣзи нервни центрове, клѣтки и молекули, отъ които зависи центробѣжниятъ импулъсъ, насоченъ къмъ мускулитѣ на ръката ни. Нали ако ние не бѣхме пожелали да вдигнемъ своята ръка, — този импулъсъ нѣмаше да го има; значи, състоянието на овѣзи елементи отъ нашата нервна система, въ които е възникналъ този импулъсъ, щеше да бѣде другъ. Слѣдователно, нашата воля обладава силата да измѣня състоянието на елементитѣ на нашето тѣло. Но нашата воля може да измѣня само сжщността на нѣкои елементи отъ своето тѣло. Тя не е способна да влияе върху вътрѣшната сжщностъ на прѣдметитѣ. *Тази послѣдняя способность имено слѣдва да прѣдположимъ у овѣзи еисши сжщества, които трѣбва да се признаватъ за виновници на чудесата.* Ако ние прѣдположимъ сжщество, което е способно изведнажъ и непосредно да влияе на вътрѣшна сжщностъ на който и да било елементъ отъ свѣтовчата цѣлостъ, това е равносилно да призваемъ, че то може въ който и да било моментъ да наддѣлее сжществуващата въ даденъ пунктъ закономерность на явлевията; отъ такова гледище подобно чудесно явление, като напр. прѣвърщанieto на камъка въ вода, може да се разбира тѣй. Водата при обикновенитѣ условия е продуктъ на синтеза отъ водородъ и кислородъ. Все пакъ, отъ тукъ не слѣдва, че водородътъ и кислородътъ е неизбѣжната прѣдшествуваша стадия при образуването на водата. Ако ние приемемъ теорията за разложимостта на тѣй нареченитѣ елементи теория непрѣдставляваща отъ химично гледище нищо невъзможно, — то синтезътъ на водата ще ни се прѣдстави като резултатъ, до който е възможно да се дойде не само по единъ пътъ. Ако всички елементи прѣдставятъ само различни съчетания на безкачествената първооснова (първична материя) прѣвърщанieto на всички видове материи единъ въ други нѣма да прѣдставя нѣщо немислимо, и за това прѣминаването на веществото камъкъ въ първично вещество, а това послѣдното въ вода — сжщо не прѣдставя отъ това гледище нищо немислимо. Изобщо способността да се правятъ чудеса трѣбва да състои не въ нѣщо друго, а въ способността непосредно да прѣобразуваме и да измѣняме *вътрѣш-*

ната природа на всѣка сжщностъ, т. е. въ онази способностъ, която ние, хората, имаме по отношение къмъ нашитѣ клетки. Такава способностъ на пръвъ погледъ се показва за нѣщо абсолютно необикновено. Но, въ сжщностъ, малка стѣпень отъ тази с особностъ ние признаваме всѣкога и всѣкъдѣ. Когато говоримъ за влиянието на една сжщностъ върху друга — ние мислимъ подъ термива „влияние“ — измѣната на единици отъ другия. Наистина, всички видове влияния, които наблюдаваме въ опита, сж много относителни, т. е. всички активни сили само до извѣстни прѣдѣли измѣнятъ природата на онога, върху което тѣ дѣйствуватъ. Но това е само за туй, че силитѣ, които се проявяватъ въ нашия опитъ, сравнително сж твърдѣ нищожни. Но ако ние дойдемъ до идеята за абсолютно могъщественото сжщество, то и прѣобразуващата и измѣняващата сила на това влияние трѣбва да се разбира като безпрѣдѣлна. *И тѣй, чудесното, отъ наша гледна точка, е необикновено за човѣшкия опитъ причинна връзка.*

Чудесното и свѣтовниятъ редъ.

Остава ни да разгледаме послѣдния въпросъ отъ метафизиченъ и отчасти теологиченъ характеръ, отгласящи се до съвмѣстността на чудесното съ понятието за божественния свѣтовенъ редъ. Макарь че чудото се гради върху понятието за висшето сжщество и по прѣимущество понятието за Бога, все пакъ идеята за Бога още не прѣдполага понятието за чудото. Напротивъ, споредъ миѣнието на повечето философия, понятието за чудото трѣбва да признаемъ за противоречаще на понятието за божественото съвършенство и доброта.

Така напр. мислятъ Спиноза, Фихте, Хегелъ, Шлейермахеръ. Споредъ Спиноза чудото е невъзможно въ силата на това, че самитѣ закони на природата, която се „варушаватъ“ отъ чудото, прѣдставятъ не нѣщо друго освѣнъ иразъ на сжщата божествена природа. Това отъждествяване на Бога съ природата, което се е изразило у Спиноза въ извѣстния изразъ: „Deus sive natura“ прави невъзможно прѣдположението за нарушението закономерния ходъ на природата отъ самаго Бога. Такава гледна точка е характерна въ сжщността на всяки пантеизъмъ. Освѣтъ това, когато законитѣ на природата се признаватъ за прѣдвѣчни Божествени установления, тѣхното нарушаване отъ страна на Бога се прѣдставя за актъ, който указва на вътрѣшно противорѣчие, несъвмѣстимо съ Божественото съвършенство и мъдростъ. Противъ това съображение често се употребя контрааргументътъ, който състои въ туй, че отъ друга страна ние трѣбва да признаваме Бога за сжщество вѣчно дѣятелно, а не инертенъ зритель на свѣтовнитѣ събития, които се развиватъ по веднажъ за винаги установенитѣ закони на природата. Все пакъ това послѣдно съображение се явява двусмислено. Пфлейдереръ искава въ своята философия на религията по поводъ на него много остроумни съображения. Да признаваме Бога за дѣятеленъ само въ нарушаване законитѣ на природата е равносилно, говори Пфлейдереръ, да го признаемъ за бездѣненъ прѣзъ онога време, когато свѣтътъ се развива по законитѣ на природата. Но тѣй като чудесата се явяватъ само като отдѣлни и рѣдки прѣкъсвания въ общия свѣтовенъ прочетъ, отъ тази гледна точка би трѣбвало да считаме Бога за бездѣненъ прѣзъ

голяма частъ отъ времето, и проявяющъ волята си само въ изключителни случаи. Освѣтъ това, споредъ Пфлейдерера, признаване дѣйността на Бога, която не съвпада съ законитѣ на природата. би ни заставило да мислимъ Бога ограниченъ въ своята голя отъ внѣшната природа и дѣйствующъ въ свѣта наравно съ другитѣ крайни причини, което все пакъ не съответства на понятието за Бога, като абсолютна и съ нищо неограничено същество.

За да се ориентираме въ този конфликтъ отъ мнѣния, необходимо е прѣди всичко твърдо да установимъ това положение, че чудото съвсѣмъ не прѣдполага нарушаване законитѣ на природата. Както ние спомѣнахме, терминътъ „нарушаване“ въ дадения случай свършено не подхожда. За нарушаване законитѣ на природата би могло да се говори, ако чудото свършено унищожеше значимостта на този или онзи законъ въ природата; ако напр. „при посрѣдството на чудото законътъ за съединението на кислорода и водорода въ вода свършено прѣстанеше да съществува, или напр. отъ чудесното повдигане човѣшкото тѣло въ въздуха свършено се унищожеше законътъ на теготението. Но както казахме, нищо подобно при чудото не става. Въ чудото се мисли само прѣодоляване на естественитѣ сили и закони въ конкретнитѣ случаи, а никакъ не и тѣхното унищожение въ пѣлия свѣтъ. За това ако пантеиститѣ намиратъ въ чудото противоречие въ природата на Бога, тѣ трѣбва да видятъ това противорѣчие въ всички случаи при стѣткнението на природнитѣ сили и прѣодоляването едни на други. А такива случаи се срѣщатъ на всѣка крачка и не въ чудесата, а въ най-обикновенитѣ явления на природата.

По такъв начинъ, като прѣдполагаме чудото да се извършва при помощта на Божествената воля, ние съвсѣмъ не трѣбва да мислимъ Бога нарушителъ на свѣтовнитѣ закони изобщо, но само прѣодоляващъ едни или други конкретни характери на природата, за които силата на тѣзи закони въ същността не се прѣкратаватъ нито за минута, както силата на тежестта не прѣдстави да дѣйствува на желѣзната топка въ онзи моментъ, когато я подигаме на горѣ. И ако пантеиститѣ отричатъ чудото, като противорѣчащо на Божествената природа, то това тѣго правятъ въ силата на голѣма почитъ къмъ закономѣрността на елементарнитѣ сили, прѣдполагайки че въ тази закономѣрность се заключава същността на Божествения свѣтовеиъ редъ. Въ този обожествень монотонень и самъ по себе си безсмисленъ редъ на природата пантеизмътъ се приближава, по същина, до механическото или материалистичното мирозерцание. Наистина, ако въ свѣта царствува само единъ неизмѣненъ редъ на елементарнитѣ и еднообразни сили, то всичко висше, индивидуално, се явява чиста фикция, просто название и, напротивъ, низшето и еднообразното се възвежда въ стѣпень на абсолютно божество.

Колкото се отнася до мнѣнието, че ужъ понятието за абсолютния Богъ е несъвмѣстимо съ разбирането природата като нѣщо внѣшно за неговата воля, на което той би могълъ да въздѣйствова наравно съ другитѣ крайни причини, то това е погрѣшно разбиране на абсолютността. Абсолютността съвсѣмъ не е такова понятие, което би изключвало всѣко внѣшно положение.

За това абсолютността на Бога никакъ не трѣбва да се мисли въ смисълъ на отвсяне всички безъ изключение елементи на свѣта къмъ природата и същността на Бога. Абсолютността на Бога може да се разбира само въ този смисълъ, че въ Бога се заключава абсолютна сила за прѣодоляване всички елементарни сили на свѣта и абсолютния идеень смисълъ, съобразно съ който се направлява свѣтовниятъ процесъ. Напротивъ, признаването на внѣшнитѣ и даже враждебнитѣ на Бога сили въ свѣта много повече съответствува на възвишения характеръ на идеята за Бога, отколкото прѣдложението, че всичко съществуеще влиза въ природата на Бога. Злото, което несъмнѣно съществува въ свѣта, само тогава не противорѣчи на идеята за Бога, когато то се мисли *вън* отъ Божествената природа. И проблемата на злото получава единственото възможно разрѣшение само отъ гледище на теистичното свѣторазбиране. Съгласно съ това свѣторазбиране, този свѣтъ, въ който ние сега живѣемъ, е свѣтъ отдѣленъ отъ природата на Бога, отдѣленъ въ силата на неговата способность къмъ самопрѣдѣление. И тази идея за свободното отдѣление на елементитѣ отъ Божествената природа, е идея много по възвишаваща нашето понятие за Бога, отколкото идеята за абсолютността въ смисълъ на какъто насилствено въдворяване всички елементи на битието въ прѣдѣлитѣ на Божествената природа. Природата на Бога е прѣди всичко абсолютна свобода. И всѣки елементъ на тази природа свършено е свободенъ да се отдѣли отъ първоначалното Божествено единство и да образува самостоятеленъ свѣтъ. Ние именно живѣемъ въ таквъ свѣтъ, отдѣленъ отъ Бога. При всичката самостоятелность този свѣтъ може да има жива връзка съ Бога; връзка, разбира се, не насилствена, а свободна. Теизмътъ разбира тази връзка, като възвращание на отдѣления свѣтъ къмъ Божествената природа. Въ този пунктъ теистичната философия всецѣло съвпада съ християнското свѣторазбиране. Защо тогава да е несъвмѣстимо съ величието на Бога да въздѣйствова на това отдѣлено отъ него битие и да разкрива въ неговото съзнание истината на неговото съ него съединение.

Чудесното въ човѣшкия опитъ.

Въпросътъ за недопустимостта на чудесното често се поставя на чисто емпирична почва. Мнозина сж убѣдени, че дѣйствителността на чудесата може да бѣде обоснована опитно тѣй, както ние обосноваваме нѣкой законъ на природата. Други, напротивъ, считатъ за възможно да отхвърлятъ чудесното само за тѣй, че него не можемъ демонстрира по чисто опитень начинъ. Такова отнасяне къмъ чудесното въ двата случая трѣбва да бѣде признато погрѣшно и основано върху неясното понятие за чудото. Невъзможността емпирично да се докаже и отхвърли дѣйствителността на чудесата ще стане за насъ явна, ако вземемъ въ внимание, че въ понятието за чудото най-същественно се явява не този или онзи фактъ, а изтъкуванието на факта. А извѣстно е, че тълкуванието е нѣщо такова, което не се дава въ самия фактъ, а се мисли отъ насъ. Скептикътъ всѣки необикновенень фактъ ще съумѣе да разбере като естествено събитие и, напротивъ, суевѣрниятъ въ всѣко обикновено явление ще намира свѣрхестественъ елементъ. На това често възразяватъ, че свършената

ДОПИСКИ.

наука изостреана въ своитѣ емпирични изслѣдванія, способна е все пакъ да открива истинскитѣ причини на явленията, и ако би чудесното фактично съществуваше, неговиятъ свѣрхестественъ източникъ щеше да бѣде констатиранъ нѣй послѣ, макаръ и съ изключване естествениѣ причини. Тъ ва гледище на безусловно удостоверени чудеса може на прѣвъ погледъ да служи като аргументъ противъ тѣхната възможность. Но тѣзи които отхвърлятъ чудесното въ силата на едно само отсъствие на научно удостоверени чудеса, не взематъ обикновено въ смѣтла това обстоятелство, че понятието чудо противорѣчи на възможността на неговата прѣдчмерена и научна провѣрка. Нали чудото по своето понятие е дѣйствие на висшето същество. Но няма висшето същество може да допустне за да правятъ надъ него експерименти за да могатъ да уловятъ въ нѣкой уредъ неговото свободно и творческо дѣйствие и да го изслѣдватъ въ либораториятъ и кабинетитѣ? За това може да се каже а priori, че същинското чудо никога не може да бѣде провѣрено научно. То всѣкога ще си остане като събитие на интимния животъ на отдѣлни хора и общества. И ако съврѣмениятъ спиритизъмъ успѣва въ фотографираието на своитѣ чудеса, това е доказателство на туй, че духоветѣ на спиритизма не принадлежатъ къмъ духовната аристокрация. Но ако фактитѣ на чудесното сѣ недостъпни на научна провѣрка, пита се, по какво да се рѣкодимъ при оцѣнката на явленията, които се прѣдставятъ за чудеса. И не говори ли противъ всички теории, които допущатъ чудесното, онова неопрѣдѣлено положение, въ което тѣзи теории се оказватъ относително конкретнитѣ факти? Но ако прѣдположимъ, че възможността на чудесата се приема, то ще се появи въпросъ, догдѣ ще се простира това довѣрие въ разнитѣ чудеса. Ако вѣрваме въ чудесата на религията, защо да не допустнемъ чудесното и въ живота на природата, защо да се не върнемъ къмъ митологията на древността и срѣдновековнитѣ суевѣрия. Най-послѣ защо да не признаемъ частица отъ истина въ народнитѣ повѣрия и да не признаемъ съществуванвето на вилитѣ, самовилитѣ съ обширната имъ генеалогия. На това ние ще отговоримъ, че теоретическото оправдание на чудесното съврѣшено не води къмъ признаване на всичко онова, което се показва за чудесно, а напротивъ допуща и изисква критично отнасяне къмъ положенъ родъ явления.

Но, тази критика трѣбва да се основава не на нѣкои експерименти надъ чудесното, които до нищо не довеждатъ, а на опрѣдѣляванieto онзи смисълъ и значение, което иматъ прѣдполагаемитѣ чудеса, *на възможността да ги въведемъ въ изработено мирозъорание като осмислено и напълно съответствующе звено.* При подобни критика на религиознитѣ чудеса, свързани съ имената на хора съ велика духовна мощъ, съ събития, които иматъ свѣтвовно значение, тѣ нѣма да застанатъ на една дъска съ онѣзи чудеса, които се разиграватъ на спиритичнитѣ сеанси, придружени съ угощавания и при помощта на подкупенитѣ американци. Сериознато и юмористичното ще прояви себе си по резултатитѣ: „по тѣхнитѣ плодове ще ги познаете“.

(Слѣдва)

Гр. Казанлъкъ, 9/1 1906 г.

Господине редакторе,

По редъ на 6, 7 и 8/1 1906 г. ние, казанлъшкитѣ граждани, имахме честта да послушаме духовнитѣ събесѣдванія на Негово Високопрѣподобие Архимандрита о. Иосифа, — Управляющъ св. Ст.-Загорската Епархия. О. Архимандритъ е прѣкрасенъ духовенъ ораторъ. Той сполучливо подбира темитѣ си, вѣщо излага съдържанието имъ, краснорѣчиво прѣдава това, що напълно чувствува неговата душа. И послѣдното обстоятелство прави неговата рѣчь убѣдителна. Много добри сѣмена посѣя о. Иосифъ между насъ. Този Божий работникъ работи съ успѣхъ на Христовата нива. И ако, Господине редакторе, у насъ имаше по-вече такива работници, Божието дѣло въ България далечъ, далечъ би отишло напредъ. Бързо бихме литнали слѣдъ доброто, слѣдъ правдата и любовта. Честността би ни станала привычка — добрата воля оржиде за нравствено усъвршенствование. Щѣхме да се приближимъ до Христа, да избѣгнемъ нравствената тжност на съврѣмената културна тѣлпа. Но колко е жалко, че Божиитѣ човѣци сѣ рѣдкость у България!!

Гражданинъ.

гр. Кюстендилъ, Декемврий 1905 г.

Писаното въ кюстендилския в. „Политика“, по мой адресъ, относно нѣкаква строгость къмъ свещеницитѣ, докачение честта на нѣкои граждани, за нѣкакви злоупотрѣбления въ Архиерейското Намѣстничество и оскърбления въ нѣкой изборъ, е тишено отъ всяка истина и основание: всичко това, изключително, почива на лична омраза и гонение. А най-голѣмата болка се върти около въпроса за Архиерейското Намѣстничество: защо да е той Архиерейски Намѣстникъ, а не азъ?! Чакай да го оклѣветимъ прѣдъ началството му, да го компрометираме прѣдъ обществото и туй то, лесва работа. Това е едничкото начало, отъ което изхождатъ моитѣ противници и писачи около „Политика“.

Който е недоволенъ, който е оскърбенъ отъ менъ и най-послѣ, който вижда въ менъ злоупотрѣбления или нѣкакви прѣстѣпления, има и духовни и граждански съдилища, да се отнесе до тѣхъ и съ подписа си да докаже виновността ми, а не да се крие задъ гърба на разни депутации и редакции и да заблуждава хората. Мисля, че още не е дошло врѣме, щото за кефа на Стоянчо или Иванчо хората безъ никаква вина да се вадятъ отъ служба. Това е моятъ отговоръ

Святи, Хр. П. Павловъ,

(Арх. Н-къ).

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЪТОПИСЬ.

I. Вътрѣшенъ отдѣлъ.

Издаваниятъ въ Цариградъ в. „Вѣсти“ въ брой 26 отъ н с. печата слѣдното изявление отъ Св. Българска Екзархия. „Нѣкои Софийски вѣстници станаха напоследъкъ отзивъ на компрометири съобщения по адресъ на Екзархията както и на закани.

Екзархията, свещено народно църковно учреждение, никога ни на косъмъ, както това свидѣтелствува нейната архива, не се е отклонила отъ призванието си, нито пъкъ отъ дълга, който това призвание ѝ налага.

Всѣкога стояща надъ страстите, Екзархията не се стрѣска отъ никакви закани: тя има за стихия истината и за свидѣтель дългата на дълга.

Въ име на истината и морала тя, веднага подиръ злочестия пожаръ, който стана прѣзъ миналата зима въ Екзархийската канцелария, натовари отвѣтствени лица да реста вриратъ пострадалата прѣзъ пожара архива, както и да приведатъ въ пълна извѣстностъ смѣтководството въ единъ отъ отдѣлитѣ ѝ. Натоваренитѣ лица сж вече въ края на тежката работа, що имъ се възложи. Въ най-скоро врѣме истината по смѣтководството ще бжде установена и, наедно съ това, ще се тури край на всички подозрѣния и прибързани заключения.

Получихме слѣдната телеграма за обнародване.

София

Негово Царско Височество Князь Фердинандъ.

Копие: Министру Президенту; Вѣстницигѣ: „Новъ вѣкъ“, „Църковенъ вѣстникъ“, „Свѣтъникъ“, „Миръ“, „България“ и „Дневникъ“.

Ваше Царско Височество,

Нивѣшниятъ министъръ на Народната просвѣта нѣма никакви резонни права да посѣга съ своя проектъ върху правата на „Семинариститѣ“ да бждатъ приемани на равнѣ съ Педагогиститѣ за учители въ народнитѣ училища, защото:

1. Шестъ годишниятъ курсъ на Семинарията, подробно изучаване на Педагогическитѣ прѣдмети въ нея, изпититѣ за учителска правоспособностъ, по единъ най категориченъ начинъ доказватъ, че, „Семинариститѣ“ учители, сж еднакво, да не речемъ по-вече, способни за учителската работа;

2. Нарушение на правдата е да се лиши нѣкой отъ извѣтна работа, когато той е способенъ за нея;

3. Съ отнѣмането правото на „Семинариститѣ“ да учителствуватъ оставатъ единствени възпитатели на малото поколѣние повече отчаени „атеисти“, които посѣватъ въ крѣхкитѣ сърдца на дѣцата гибелнитѣ сѣмена на безвѣрието и нечесието; и когато тѣ дадатъ вече плѣ велитѣ въ възрастнитѣ хора и задушатъ добритѣ сѣмена, тогава се остава на „Семинариститѣ“, като свещеници да се борятъ съ това зло, което, остарѣло вече, мжно се побѣждава, изкубува;

4. Дали не ще ни обвинятъ въ фалшь когато току прѣди нѣколко дни тържествено празнувахме паметта на заслужилия църковенъ дѣецъ — Педагогъ „Неофитъ Рилски“; а сега отиваме тъкмо противъ неговитѣ свѣти завѣти.

Това като излагаме, апелираме къмъ Васъ, Ваше Царско Височество, къмъ просвѣтенитѣ и безпристрастни депутати, къмъ неподкупната преса и къмъ всичко въобще, което милѣе за благо на църквата и народа, да не дава съдѣйствие на нивѣшния Министъръ на Народната Просвѣта да узакони тази пагубна мѣрка.

1) Настоящата телеграма е пратена на Височайше име завчера на 27-й Януарий г. г.

Замолваме сжшо и всички свещенически братства да подематъ инициатива за прѣдотвръщаване на това страшно за църквата зло

Огъ свещеницитѣ и Семинариститѣ отъ Търноската Епархия.

Получихме слѣдната резолюция за обнародване.

Жителитѣ на с. Трънчовица — борцитѣ за национално католическо духовенство и истинска просвѣта, възмутени отъ послѣднитѣ разпоредби на Негово Прѣосвѣщенство католическия епископъ Хенри Дулсе, относно до уреждането до черковнитѣ ни приходи и брачнитѣ връзки между младежитѣ, като взехме въ съображение:

1) Че католическиятъ епископъ Хенри Дулсе нарича „куриозно писмо“ колективното ни заявление отъ 20-й Ноемврий 1905, отправено до него съ молба да уреди административния редъ въ черковата ни и женидбитѣ.

2) Че е разрѣшилъ напоследъкъ срѣщу 70 лева встѣпане въ бракъ, на 18/1 906 г., между 16 годишния Андрей Велиджовъ — неосиновенъ храненикъ на Велиджо Ролиновъ, и 18 годишната Христина Пантелеева, въпрѣки писменитѣ заявления на баща ѝ, до католическия епископъ, въ които говори, че не позволява на дъщеря си да се омъже за тѣлесно неразвитъ и материално неосигоренъ момъкъ и, съгласно Гражданския законъ и Екзархийския уставъ не могатъ да встѣпятъ въ бракъ безъ навършени години.

3) Че е позволилъ на Рикардъ Хофманъ — белтецъ, енорийски свещеникъ въ с. Бѣлени, Свищовско, да благослови брака между горѣпосоченитѣ младежи, който, безъ да спази никакви канонически правила спрямо енорийския ни свещеникъ, е благословилъ брака на лица отъ друга енория — Трънчовенската.

4) Че административната полицейска власть, по тѣжбата на Пантелей Пжтовъ — баща на момата, се яви въ самото ни село и, подъ страхъ на сждебна отговорностъ, изрично запрѣти на мѣстния енорийски свещеникъ Ст. Петровъ да благослови брака; обаче Прѣосвѣщенствому разрѣшава това, като заявява дори, че нѣма никакъвъ страхъ отъ българска власть

5) Че Негово Прѣосвѣщенство дѣйствува по тоя начинъ по двѣ причини: а) да умаловажи престижа на единствения католически енорийски свещеникъ подъ неговата епархия — българина Ст. Петровъ и да повдигне въ лицето на невѣжеството авторитета на чуждострания свещеникъ, и б) да може по свободно да се ползува материално чрезъ „навѣриване юдинитѣ срѣщу пари“.

Ръшишме:

1) Протестираме противъ дѣйствиата на Негово Прѣосвѣщенство Хенри Дулсе — католически епископъ на Никополската епархия, като такива, които не почиватъ на никакви морални принципи, нито съобразни съ законнитѣ разпоредби въ страната ни.

2) Настояваме прѣдъ почитаемото Българско Правителство да приложи своето „veto“ спрямо епископа, съгласно специалнитѣ закони, по които се управляватъ черковитѣ и на другитѣ вѣроизповѣдни общества въ България.

3) Апелираме къмъ българската интелигенция, която е способна да цѣни националното достоинство и гордостъ, да ни се притече съ моралната си подкрѣпа за отстранение на чуждостранното духовенство и между католическитѣ българе подъ никополската епархия, като не забравя, че и тя е тѣрпѣла недавна непоносимото грѣско духовно робство.

4) Поканваме нашитѣ едновѣрци отъ останалитѣ католически села поъ никополската епархия да се събератъ, обмислятъ и присѣдинятъ къмъ исканията на еднокръвнитѣ си братя, като посочатъ и тѣ нѣкои произволи отстрана на сжщия епископъ и другаритѣ му — чуждостранни духовници.

5) Копие отъ тая резолюция да се испрати: на Негово Прѣосвѣщенство Хенри Дулсе, въ Министерството на Изповѣданията, на Българския Свети Синодъ, на Национал-

ното дружество въ София и на вѣстниците: „Вечерна Поша“ (двѣтѣ издания), „День“ и „Църковенъ вѣстникъ“.

20 Януарий 1906 год.

с. Гърнчовица.

Подписали:

На изпратенитѣ до Епископа, до Министерството и до Светия Синодъ сж подписани 41 души.

За всички подписваме:

Д. И. Коневъ. Д. Брунковъ. А. Ивановъ.

II. Външенъ отдѣлъ.

„Духовенството и политическитѣ партии.“ Поради силното политическо брожение въ Русия прѣдъ прѣдстоящитѣ избори за „Думата“, много отъ свещеницитѣ сж взели участие, като участници и съмишленици на различитѣ политически групи. Туй участие и политиканствуване намѣрило удобрение въ нѣкои заинтересовани политически лица, и въ политическитѣ вѣстници се появявали цѣли статии, които се изразили и за, и противъ. Духовнитѣ журнали и списания не сж останали чужди на това разискване и сж изказали и тѣ отъ своя страна различнѣ мнѣния, но всичкитѣ кловетъ къмъ това, че духовенството трѣбва да бѣде далече отъ веѣкакви политически борби и да не участвува въ никоя политическа партия. Въ „Киев. Епарх. Вѣдомости“ тоя въпросъ се разисквалъ и по него сж изказани вѣзгледи, които намиратъ всеобщо одобрение.

Ние правимъ извлѣчение отъ тая статия на Киев. Епарх. Вѣдомости, каквато срѣщаме въ „Церковни Вѣдомости“ отъ 7 януарий т. г. — защото мислитѣ, изказани въ тая статия, сж много навидателни и за нашитѣ свещеници.

Духовенството въ прѣдстоящата политическа борба и въ политическия животъ може да зема участие, или като отдѣлно съсловие на духовенството и самостоятелно да работи, или като съсловие да се присѣдини къмъ нѣкое отъ другитѣ съсловия, или пъкъ, най-сетнѣ, да се раздѣли и веѣки свещеникъ да се присѣдини къмъ която иска отъ вече сжществуващитѣ многобройни политически партии.

И тритѣ положения, разгледвани отъ каквито щете гледни точки, прѣдставляватъ не само голѣмо неудобство но дори и опасностъ за самото духовенство.

Отъ участието на духовенството въ политическата борба, първиятъ резултатъ ще бѣде тоя, че самото духовенство ще се раздѣли на различни партии и това раздѣпление на свещеницитѣ по политически убѣждения ще се отрази най-печално за самата пастирска дѣятелност на духовенството. „Послѣ, казва авторътъ на статията, ние рѣшително не можемъ да си прѣдставимъ пастиря, увлѣченъ въ борбата на политическитѣ партии въ качеството му на енорийския свещеникъ. Само като се присѣдини къмъ една политическа партия, то съ това само ще се тури въ враждебно отношение къмъ членоветѣ на друга политическа партия отъ своитѣ енорияши. Известно е, съ каква страстностъ се отличаватъ политическитѣ партии на Западъ и у насъ — Русия — кждѣто обшиятъ уметвенъ уровень е по-низъкъ и кждѣто неопитността въ политическа дѣятелностъ е голѣма, тая страстностъ ще бѣде обнаружена въ най-крайни проявления. И какво ще бѣде тогава положението на енорийския свещеникъ къмъ оние енорияши, които принадлежатъ на политически партии, враждебни на политическата партия, въ която се числи свещеникъ? Съ какви чувства къмъ енорияшитѣ отъ другитѣ партии тоя свещеникъ ще пристѣпва при прѣстола Божий? Съ какви чувства тоя свещеникъ партизанинъ ще приема своитѣ енорияши, несъгласни съ неговитѣ политически убѣждения, когато дойдатъ при него, било за изповѣдь, или за нѣкои църковни таинства и треби? Съ какво душевно настроение ще отиде такъвъ свещеникъ при болникъ или умирающъ енорияшъ, принадлежащъ къмъ друга политическа партия, съ когото той е билъ въ враждебно отношение поради политически убѣждения?

Трѣбва — казва авторътъ — и сериозно трѣбва веѣки пастирь да размисли върху тия положени въпроси, прѣди да стѣпи въ политическа борба и да зема участие като партизанинъ въ нѣкоя отъ политическитѣ партии. Свещеникътъ — заключава авторътъ — трѣбва да стои далече отъ веѣка политическа борба и отъ политическитѣ партии; той трѣбва да бѣде като лѣкаритѣ на бойното поле, гдѣто се сражаватъ различни народи отъ различни вѣройновѣдания: лѣкаритѣ присѣтствуватъ на бойното поле между своитѣ съотечественици и помагатъ имъ; но заедно съ това тѣ се считатъ като вѣнка отъ законитѣ въ военнo врѣме, защото тѣ днесъ помагатъ на рускитѣ войници, а утрѣ могатъ, па и длѣжни сж да облекчаватъ страданията и на войницитѣ отъ противни лагеръ, били тѣ турци, японци или други. Защо и нашитѣ свещеници да не заематъ подобно положение въ прѣдстоящата политическа борба къмъ политическитѣ наши партии?

* * *

Понеже нѣкои свещеници се изказали въ смисълъ, че ако не зематъ участие въ политическата борба, съ това тѣ ще се отстранятъ отъ обществения животъ а съ туй ще бѣдатъ изолирани отъ своитѣ енорияши — въ Киевскитѣ Епархиални Вѣдомости се явява статия съ таково съдържание: „Участието на свещеницитѣ въ общественая животъ трѣбва да сжществува, но въ смисълъ като пастирь и служител на Христа. Евангелието Христово веѣкога е освѣтлявало и изгълкувало пътя на общественото развитие на народитѣ, и всичкитѣ изобщо явления въ обществения животъ отъ гледна точка на Христовото учение. Пастирьтъ на Църквата трѣбва да бѣде веѣкога готовъ да даде отговоръ на питанието на своя енорияшинъ, напримѣръ: правилно ли работи той, когато върши това или онова; когато зема участие въ една политическа партия или въ друга; какъ трѣбва да се отнася къмъ туй или онуй явление и събитие и пр. Всички тия явления пастирьтъ трѣбва да освѣтлява и характеризира изключително и сѣмо отъ християнска евангелска гледна точка.

Пастирьтъ въ границитѣ собствено на своята пастирска дѣятелностъ може да намѣри широко поприще, за да прояви своето активно участие въ обществения животъ на народа.

Пастирьтъ има въ свое разпореждане църковния амвонъ, къмъ който народа се отнася съ най-дълбоко уважение, богослужебнитѣ четения и събесѣдания съ народа, които могатъ да му послужатъ като прѣкрасно допълнение на църковната проповѣдь, близкото и непрѣкъсвано съприкосновение съ народа при извършването на различнитѣ църковни треби и посѣщенията въ жилищата — всичко това може веѣки пастирь да използва, за да привежда въ живота народенъ истинска християнско-евангелска идея.

Д. М.

Обявление.

Обявямъ, че разпродавамъ окончателно книгата „Тълкувание на 4-тѣ св. Апостолъ Павлови послания“ отъ Блаженнаго Теофилакта, издадена отъ мене прѣзъ 1889 — 1895 год.

Книгата е отпечатана на 124 печатни коли въ петъ части и понеже ми сж останали малко екземпляри, които желая да разпространя, то редишната ѣ цѣна 16 лева за петѣхъ части намалявамъ на 8 лева (съ пощата 9 лева).

Това като обявямъ, поканвамъ Г. г. църковнитѣ настоятелства, благоговѣйнитѣ Священници и благочестиви Християне, които желаятъ да си я набавятъ.

Свищовъ.

10—3

Съ почитание: Свещ. Андрей П. Савовъ